

«Κοινωνική Προσωδία: ένας νέος προσδιορισμός της προέλευσης και των τρόπων δράσεως των νοητικών οντοτήτων, στο πλαίσιο της συνεξέτασης της ανθρωπίνης οντολογίας και της κοινωνικής τελεολογίας»

Δρ. Χρήστος Π. Κεχαγιάς

(Διδάσκων στο ΠΤΔΕ/ΕΚΠΑ, ΠΔ 407/80)

Εργαστήριο «Βιοφυσικό Περιβάλλον: Νευροεπιστήμες & Μάθηση» Παν/μίου Αθηνών

kechagias@primedu.uoa.gr

Εισήγηση στο 10^ο Πανελλήνιο Συνέδριο Φιλοσοφίας «Φιλοσοφία των Επιστημών», Αριστοτέλειο Πανεπιστήμιο Θεσσαλονίκης, Θεσσαλονίκη, 08/05/2006.

Θεματική ενότητα «Φιλοσοφία της Παδείας και της Νόησης»

Περίληψη

Στην παρούσα εισήγηση προτείνουμε μια ευρηματική θεώρηση των νοητικών σχημάτων – και δι’ αυτών των νοητικών οντοτήτων – η οποία θεμελιώνεται στην ίδια βάση πάνω στην οποία αναπτύχθηκε η προσωδία της ποίησης των Ελλήνων, μέχρι τον 4^ο αι. π.Χ.. Με τον όρο «κοινωνική προσωδία» δηλώνουμε το εξειδικευμένο πλαίσιο αρχών, το οποίο βρίσκει εφαρμογή στην νοόσφαιρα και καλύπτει την δράση/κίνηση των νοητικών οντοτήτων. Ως γνωστόν, η προσωδία στον Λόγο/Τέχνη προσδίδει ιδιαίτερη ταυτότητα, ενώ η αναστοχαστική της δράση ενεργοποιεί τον μηχανισμό της αυτοαναφοράς και τα προϊόντα της δράσης της επενεργούν στην αιτία που προκάλεσε τις δράσεις. Ο αναδρασιακός κύκλος, που δημιουργείται, εκτός των άλλων, κινητοποιεί τις ιδιότητες του ανθρωπίνου Λόγου, προσδίδοντας εξαιρετικές αναδυτικές ιδιότητες στο σύστημα που θεραπεύεται (γλώσσα). Κατ’ επέκτασιν, η προσωδία λειτουργεί ως αλλοποιητικός μηχανισμός εντός του αυτοποιητικού συστήματος του Λόγου.

Ο ρυθμός και το μέτρο συνυπάρχουν ως δομικά στοιχεία της Φύσης και η προσωδία καλείται ως ανθρώπινο/νοητικό δημιουργήμα, αφενός να καταστήσει τον φυσικό νόμο αντιληπτό, αφετέρου να ερμηνεύσει και να προβλέψει τα φαινόμενα που λαμβάνουν χώρα στις περιοχές του λόγου. Η ανακάλυψη της προσωδίας, από ανθρωπολογική άποψη, συμβαδίζει με την ανάπτυξη του νευρικού συστήματος και την εξελικτική πορεία του ανθρωπίνου όντος. Επιπλέον, ως δυναμικό εργαλείο της κατανόησης των φυσικών νόμων φαίνεται να συνυπάρχει με την ενστικτική εντολή του μανθάνειν, γεγονός που μπορεί να αξιοποιηθεί όχι μόνον στην βάση της απλής μίμησης, αλλά και του διαφορετικού συντονισμού των νευρωνικών δικτύων, μέσω της ανακλαστικής ενεργοποίησης «ξεχασμένων» εγκεφαλικών αυλάκων. Καθίσταται σαφές ότι, καθώς «η ποίηση διευρύνει τον νου», οι προσωδιακές φόρμες, όπως και οι μουσικές κλίμακες (τρόποι) αποτελούν πρωταρχικές δομές της νοόσφαιρας.

Το ον άνθρωπος, περιορισμένο και περιοριστικό από την ίδια του την φύση, είναι αναπόδραστα και τελεολογικά προσανατολισμένο να υλοποιήσει (‘φύσει’ και ‘έργω’) τις προδιαγραφές της ιδιαίτερης φύσης του, όσο είναι (‘θέσει’) προσανατολισμένο να φέρει σε πέρας το έργο της επιβίωσης της πνευματικής και υλικής φύσης του πολιτισμού της ανθρωπότητας. ‘Φύσει’ και ‘θέσει’, η οντότητα μπορεί να πορεύεται ως ολότητα, σύμφωνα με τις προδιαγραφές της, προς ένα «τέλος», το οποίο δεν είναι ένας «τεματικός σταθμός» του βίου, αλλά ένα σημείο/στιγμή ενός πολυκυκλικού φαινομένου που ονομάζεται «ζωή». Κάθε «τέλος» γίνεται έτσι μία νέα «ευκαιρία» κατάθεσης του οφέλους που αποκομίζει η οντότητα από το όλον και μια νέα ευκαιρία μετασχηματισμού της ζωής του όλου, το οποίο μετατρέπεται/εμφανίζεται διαρκώς σε νέες υλομορφές, λαμβάνοντας νέα ονόματα, σε μια πολυκυκλική διαδικασία/επιχείρηση που αποσκοπεί και (επί-ανά-)λαμβάνεται, υλοποιώντας τις αρχές διατήρησης της μορφής εκάστου είδους.

Η σημασία της παραπάνω φιλοσοφικής θέσης/θέασης για την Παιδεία και τον Πολιτισμό του όντος και των κοινωνιών του είναι προφανής: είναι η συνειδητοποίηση της ανάγκης άμεσης σύγκλισης των ανθρωπιστικών οριζουσών και των διανοητικών αλμάτων των (θετικών κυρίως) επιστημών, επί μιας νέας χάρτας της ζωής του είδους. Πρόκειται για μεθοδικές, αλλά άμεσες ενέργειες που θα στοχεύουν στην επίτευξη μιας οντολογικής συμφωνίας (αλλά με την πολιτική και την μουσικο-μαθηματική έννοια, στα πλαίσια της Πολιτικής Φιλοσοφίας), ενός νέου «κοινωνικού συμβολαίου», το οποίο δεν αναμένουμε να υπογραφεί από ανθρώπους, εκπροσώπους παρατάξεων, κρατών, εθνών,

πολυεθνικών κλπ., αλλά από ανθρώπινες οντότητες και τους τελεολογικά δυνητικούς εαυτούς τους. Είναι μία συνθήκη ταυτοτική και συνολοταυτιστική της οντολογίας με την τελεολογία, για την επιβίωση των φυσικών και νοητικών ειδών και την διατήρηση των αρχών της ααγούς μορφής του ήθους.